

INTERNATIONALISERING ONDER DRUK DOOR BEZUINIGINGEN

DE WERELD ALS WERKTERREIN

Is internationalisering het toetje na het hoofdgerecht of hoort het bij de basiscompetenties van de toekomstige werknemer en ondernemer? Het hoort in het primaire onderwijsproces, vindt het bedrijfsleven.

Heel veel scholen doen fraaie dingen op het gebied van internationalisering, maar het is lang niet overal verankerd binnen groen onderwijs. Dat bleek uit een nulmeting vorig jaar juni. “Wij hadden verwacht dat het binnen het hbo meer verankerd zou zijn. Maar het blijkt dat dat maar op 50 procent van de opleidingen zo is”, vertelt Ton Stok, projectleider van het GKC-programma Internationalisering.

Ja, internationalisering is opgenomen in het visiedocument en in vestigingsplannen van de meeste groenonderwijsinstellingen, maar er is vaak weinig tijd en geld voor een daadwerkelijke verankering. Neem AOC Terra. Internationalisering staat er expliciet genoemd in het strategisch beleidsplan voor 2011-2014. “Alle vestigingen vullen het op hun eigen manier in”, vertelt Evelien Kist, beleidsmedewerker internationalisering. In Meppel is een buitenlandervaring verplicht, in Emmen staat er niets over in het vestigingsbeleidsplan. De

vmbo-vestigingen geven een vergelijkbaar beeld. Wolvega is bijvoorbeeld erg actief met contacten in Oeganda en Turkije. “Veel hangt af van enthousiaste docenten, als die wegvallen, valt internationalisering ook weg.” Kist zou graag bij alle vestigingen langsgaan om te vertellen wat er gebeurt op dit gebied. Maar daar heeft ze de tijd niet voor. “Dus schrijf ik stukjes in het aoc-blaadje.”

De randvoorwaarden om internationalisering te verankeren zijn vaak niet voldoende. En daar komt nog een bedreiging bij. Kist vraagt zich af of internationalisering na 2014 nog steeds genoemd zal worden in het beleidsplan.

Primair proces

Een terechtere vraag. Scholen en organisaties moeten bezuinigen en trekken zich meer en meer terug op hun kerndoelen. “Als er minder geld beschikbaar is, dan moeten we ons meer focussen. De basiskwaliteit moet goed

TEKST LEONIE BARNIER FOTOGRAFIE THINKSTOCK, RITA KOLKMAN
EN GRIETJE VAN DER VELDE AOC TERRA, VAN DER SPEK HOVENIERS

Een vmbo'er uit Wolvega maakt kennis met een stukje Oeganda; niet alle vmbo-vestigingen van AOC Terra zijn zo actief

De AOC Raad had altijd een platform Internationalisering waarin vertegenwoordigers van de aoc's kennis en ervaring uitwisselen en gebruik maken van elkaars netwerk. "Heel waardevol," vindt Kist, "belangrijk om elkaar zo nu en dan echt te spreken." De AOC Raad vindt dat internationalisering niet meer onder belangenhartiging valt. Het platform zou als dienstverlening kunnen voortbestaan, maar dan moeten deelnemende scholen ervoor betalen. Hans Blanckstein van de AOC Raad heeft daar zijn bedenkingen bij. "Het gaat om bezuinigingen en ik denk dat het bestuur redeneert: het primaire onderwijsproces gaat toch door. Dat klopt voor de korte termijn, maar als het om internationalisering gaat, zegt het bedrijfsleven op de langere termijn: jullie leveren niet meer de studenten af die wij nodig hebben. Vroeg of laat worden de sectoren ontevreden over de afgestudeerden."

Breed gedragen

Niet dat er geen commitment is voor internationalisering. De Europese Commissie wil dat in 2020 50 procent van alle mbo-studenten (niveau 1 tot en met 4) een buitenlandse ervaring heeft. Het ministerie van OCW heeft 20 procent als doelstelling. 70 procent van de CvB-leden van groene scholen vindt internationalisering belangrijk, onder de vestigingsdirecteuren is dat zelfs 86 procent. Iedereen is het erover eens: we kunnen niet zonder internationale competenties. We leven in een multicultureel land en in ons werk hebben we allemaal te maken met internationale contacten.

De Human Capital Agenda (HCA, de agenda voor de topdomeinen Agro & Food en Tuinbouw & Uitgangsmateriaal)

zijn." Terra CvB-lid Astrid Berendsen durft nu niet te beloven dat internationalisering hier bij hoort. "We zullen in samenwerking met het bedrijfsleven moeten vaststellen op welke manier internationalisering er onderdeel van is."

Regioleren en internationalisering

De stichting Agriboard in Noord-Holland is een samenwerking tussen provincie, KvK, agrarische ondernemers, onderzoek en onderwijs. Een van de eerste activiteiten is de bolbloemententoonstelling in Noord-Holland laten uitgroeien tot een Holland Food and Flower Show. Voorbeeld is de Chelsea Flowershow. "Dat is een immens succes", vertelt Ans Koster van Kenniswerkplaats Noord-Holland Noord. Zij wil een uitwisseling met Chelsea, waarbij studenten, onderzoekers, bedrijfsleven en beleidsmakers broeden op vragen als: wat maakt Chelsea tot zo'n succes? Hoe moeten we de marketing aanpakken? Hoe kunnen we de kwaliteit van de show verhogen? Clusius College financiert dit uit een gelabeld budget voor regionale transitie om internationale projecten aan te vragen.

terialen) heeft internationalisering opgenomen als speerpunt. Met twee doelstellingen: internationaal denken en handelen moet voor iedereen een basiscompetentie zijn. Tweede: het bedrijfsleven gaat in samenwerking met het onderwijs kennis als een exportproduct inzetten.

Ook andere sectoren dan voeding en tuinbouw krijgen steeds meer een internationale oriëntatie. Hovenier Rien van der Spek heeft projecten in Frankrijk en Duitsland. “En er ligt nog een heel terrein braak, er komen steeds meer Europese aanbestedingen.” Hij participeert in een uitwisselingsproject met Europese bedrijven. “We kunnen zoveel van elkaar leren”, zegt hij.

Bewust en sociaal

Internationaal denken en handelen als basiscompetenties. Hoewel scholen het moeilijk vinden om die competenties precies te omschrijven leeft er wel een gevoel van urgentie. Willem van Winden van de directie Agro-kennis van het ministerie van EL&I noemt het een onderdeel van de burgerschapscompetenties, we kunnen niet meer zonder.

Dat begint op het vmbo met socialisering en samenwerken, met de bewustwording van het feit dat we in een internationaal opererende wereld leven. Hoewel het leuk, leerzaam en soms confronterend is, betekent dat niet altijd dat leerlingen daarvoor naar het buitenland hoeven. Zo is door de druk op de onderwijstijd bij de meeste vestigingen van Clusius College de uitwisseling met, of werkweek naar het buitenland verdwenen. Nu is

er voor de vmbo'ers nog een Turkijeweek en een Marokkeweek.

Op het mbo verschuift de focus meer naar het kunnen uitdrukken in een vreemde taal en het opdoen van culturele vaardigheden. Middelen zijn excursies, samenwerkingsprojecten met partnerscholen en het volgen van buitenlandse stages (zie kader). Nu gaat zo'n 4 procent van alle groene mbo'ers voor stage naar het buitenland, bij niveau 4 is dat 20-25 procent. Wat Van der Spek betreft zouden alle leerlingen van mbo niveau 3 en 4 verplicht een buitenlandse stage moeten doen. Alleen al voor hun persoonlijkheidsontwikkeling. Nu niveau 4 driejarig wordt, is dat voor Clusius College reden om de buitenlandstage 'bijna verplicht' te stellen, zegt manager Onderwijs en Kwaliteit Yvonne Marcus. “Onze grootste zorg is dat de leerlingen te jong zijn als ze klaar zijn. De ervaring is dat zes weken buitenland ze twee jaar volwassener maakt. Het is alleen moeilijk te beschrijven en te meten wat dat dan is. Wat zijn dan die internationale competenties, wat is die volwassenheid?”

Verplicht en professioneel

Op het hbo gaat het om globalisering, professionalisering en communicatie. Bij Hogeschool HAS Den Bosch is dat: Engelse taalles en internationale literatuur en cases in het eerste jaar. Projecten met een buitenlandse partnerschool en een bij de opleiding aansluitende module in Finland in het tweede jaar. Een internationale stage voor alle studenten van alle opleidingen in het derde jaar. De verplichte buitenlandstage is overigens iets wat niet op alle hbo-scholen het geval is, maar waar de HCA wel voor pleit. En in het vierde jaar brengen de studenten hun ervaringen over aan de jongerejaars.

Buitenlandse stage

KWALITEIT - Aequor is druk doende de kwaliteit van buitenlandse stagebedrijven te borgen. Dat verliep tot voor kort nog niet naar tevredenheid, vindt Fred van Koot van Aequor. Ondersteund door een ToI-project gaat Aequor werken aan de verdere uitbouw van het netwerk van partnerorganisaties in het buitenland om de kwaliteit van buitenlandse stagebedrijven beter te borgen. Aequor streeft hierbij naar een beperkter aantal bedrijven waarmee het een duurzame relatie aangaat en die frequenter worden benut.

DIENSTVERLENING - Daarnaast beginnen Aequor en de Stichting Uitwisseling een Servicebureau Internationaal Leren. Dat is enerzijds een online platform voor stagecoördinatoren, studenten en leerbedrijven, met alle informatie over stagelopen in het buitenland. Voor zowel inkomende als uitgaande studenten. Anderzijds gaat het om fysieke dienstverlening: visum aanvragen, verzekeringen regelen, een vangnet en contactpersonen regelen in het buitenland, informatieavonden organiseren.

ASSESSMENT TOOL - Hovenier Van der Spek werkte mee aan een assessmenttool voor buitenlandse stage. Daarin wordt vooraf gemeten wat de internationale basisvaardigheden van een leerling zijn en of die voldoende zijn voor een buitenlandse stage. Denk hierbij aan sociale en taalvaardigheden. En er wordt gekeken of de match tussen bedrijf en leerling klopt. De tool, die aansluit bij de Europese kwalificatiestructuur, kan ook na afloop van de stage worden ingezet om de vorderingen van de leerling te meten.

‘Alle vestigingen vullen het op hun eigen manier in’

EVELIEN KIST,

BELEIDSMEDEWERKER AOC TERRA

Internationalisering kent een duidelijke plaats in het curriculum op HAS Den Bosch. Toch heeft ook die school moeite met het expliciet en meetbaar maken van de competenties.

Het programmateam Internationalisering heeft in samenwerking met Wageningen Universiteit aan de hand van literatuurstudie een eerste aanzet gemaakt om internationale competenties op de verschillende niveaus te beschrijven. De resultaten gaat het team voorleggen aan internationaal opererende teeltbedrijven. De vraag is: wat heeft het bedrijfsleven nodig? Vol-